TJÄNSTEUTLÅTANDE
2018-06-04 TRN 2018-0069

Handläggare:
Karin Willis

Tillväxt- och regionplanenämnden

Remiss - Ekologisk kompensation - Åtgärder för att motverka nettoförluster av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samtidigt som behovet av markexploatering tillgodoses (SOU 2017:34)

Ärendebeskrivning

Stockholms läns landsting har beretts möjlighet att yttra sig över remiss om - Ekologisk kompensation - Åtgärder för att motverka nettoförluster av biologisk mångfald och ekosystem-tjänster, samtidigt som behovet av markexploatering tillgodoses (SOU 2017:34). Tillväxt- och regionplanenämnden ska yttra sig till Landstingsstyrelsen senast 2 juli 2018. Utredningens förslag avseende ekologisk kompensation syftar till att bidra till att behovet av bygg- och infrastrukturprojekt tillgodoses, samtidigt som nettoförluster av biologisk mångfald och ekosystemtjänster motverkas.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, 2018-06-04
Förslag till yttrande, 2018-06-04
Betänkandet Ekologisk kompensation, SOU 2017:34, finns att läsa på regeringens webbsida: http://www.regeringen.se/remisser/2018/04/remiss-av--betankande-ekologisk-kompensation-sou-201734/

Förslag till beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden föreslås besluta

att yttra sig över Betänkandet Ekologisk kompensation, SOU 2017:34, enligt förvaltningens bifogade förslag till yttrande

att yttrandet överlämnas till Landstingsstyrelsen

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

Förvaltningen yttrar sig över remissen i egenskap av regionplaneorgan för Stockholms län. Yttrandet utgår från ett samlat regionalt utvecklingsperspektiv utifrån landstingets roll som regionplaneorgan. Förvaltningen stödjer de klargöranden som görs med avseende på miljöbalken och plan- och

bygglagen samt ser fram emot den vägledning som tas fram i samverkan mellan Boverket och flera sektorsmyndigheter, då det är angeläget att kunskapsunderlag kopplas till planprocessen.

Bakgrund
I mars 2017 redovisades regeringsuppdraget, SOU 2017:34, där en särskild utredare hade i uppdrag att identifiera och föreslå åtgärder för att åstadkomma en effektivare och mer konsekvent tillämpning av ekologisk kompensation i samband med större exploatering och ingrepp i värdefulla mark- och vattenområden. Ekologisk kompensation avser gottgörelse av skada på naturmiljö som utgör allmänna intressen, såsom arter, naturtyper, ekosystemfunktioner och upplevelsevärden. Gottgörelsen kan ske genom att den som orsakat skada tillför nya värden eller säkerställer befintliga värden som annars skulle riskera att gå förlorade. Rätt utformad anses ekologisk kompensation kunna leda till att fler bygg- och infrastrukturprojekt utformas på ett sådant sätt att samhällsekonomisk nytta av biologisk mångfald och ekosystemtjänster inte går förlorad. Förslagen i betänkandet omfattar bland annat utveckling av befintlig lagstiftning genom ändringar i till exempel plan- och bygglagen och miljöbalken, samt kunskapshöjning via olika vägledningar.

Överväganden
I miljöbalken finns redan flera olika bestämmelser om kompensation vid negativ påverkan på naturmiljön. Möjligheten att ställa krav på kompensation har hittills utnyttjats i begränsad omfattning. Det kan delvis bero på att tillämpningen av de krav på kompensation som redan gäller har varit ojämn och oförutsägbar. Därför anser förvaltningen att det är positivt att kraven på att redovisa planerade kompensationsåtgärder tidigt i MKB-processen nu tydliggörs. Begreppen kompensationsåtgärder och ekologisk kompensation används redan idag inom kommunal planering för att beskriva olika typer av åtgärder som exempelvis syftar till att kompensera för förlust av tätortsnära naturmiljöer och områden för närrekreation. De ändringar av plan- och bygglagen som föreslås avser tydliggörande av allmänna intressen och hur krav på ekologisk kompensation kan ställas i detaljplanering. Förvaltningen ser fram emot klargörandet av att man får bestämma kompensationsåtgärder för ekosystemtjänster i detaljplaner, något som hittills har varit svårtolkat.

Att arbeta med ekologisk kompensation anses innebära både möjligheter och risker. Det finns farhågor om att krav på ekologisk kompensation skulle förhindra enskilda exploateringar. Enligt utredningen ska detta inte ske då en skadelindringshierarki enligt direktivet ska tillämpas. Det innebär att

man genom prövning av olika tillstånd och dispenser i första hand ska undvika skada. I andra hand ska skadan göras så liten som möjligt genom olika skyddsåtgärder. I sista hand ska den skada som inte går att undvika kompenseras. Genom tillämpning av denna skadelindringshierarki minskar också risken för att åtaganden om kompensation kan leda till lägre krav vid bedömningen av om en verksamhet ska tillåtas.

Utredningen föreslår flera åtgärder för att öka kunskapen om och användandet av ekologisk kompensation. Bland annat föreslås en vägledning för ekologisk kompensation med ett tydligt fokus på betydelsen av att kompensera för förlorade ekosystemtjänster inom planlagt område. Här ligger ett extra stort fokus på kulturella ekosystemtjänster som hälsa, sinnliga upplevelser och sociala interaktioner. Här ser förvaltningen att flera av de planeringsunderlag som landstinget har tagit fram kan komma till användning. Platsens psykosociala kvaliteter ska beaktas utöver hänsyn till olika arter på platsen och deras livsmiljöer samt övriga ekosystemtjänster. Särskilt viktiga är också reglerande ekosystemtjänster som vattenfördröjning, luftrening och temperaturreglering. Förvaltningen ser fram emot denna vägledning och anser att det är bra att den ska tas fram av Boverket tillsammans med flera myndigheter, däribland Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. Just den här typen av samverkan som kan leda till att kunskapsunderlag kopplas till planeringsprocessen är efterfrågat och det finns ett stort behov av dessa, i tider av hög bebyggelsetakt. Vidare anser förvaltningen att det är angeläget att just de sociala aspekterna av kompensationsåtgärder framhålls. Begreppet i sig kan annars tolkas som att det främst rör de ekologiska värdena. Därtill är det angeläget att de ekosystemtjänster som kopplar till klimatanpassning också framhålls, vilket är avgörande för att vi ska bygga ett robust och resilient samhälle i tider av klimatförändringar.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet
Beslutet bedöms inte få några ekonomiska konsekvenser för landstinget.

Miljökonsekvenser av beslutet
I enlighet med landstingets miljöpolitiska program, Miljöprogram 2017–2021 har hänsyn till miljön beaktats och det bedöms att en särskild miljökonsekvensbedömning i detta ärende inte är relevant.

Hanna Wiik
Förvaltningschef

Karin Willis
Regionplanerare

FÖRSLAG TILL YTTRANDE
2018-06-04 TRN 2018-0069

Landstingsstyrelsens förvaltning
Registraturen
Box 22550
104 22 Stockholm

Remiss - Ekologisk kompensation - Åtgärder för att motverka nettoförluster av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samtidigt som behovet av markexploatering tillgodoses (SOU 2017:34)

Inledning

Tillväxt- och regionplanenämnden yttrar sig över remissen i egenskap av regionplaneorgan för Stockholms län och utgår från ett samlat regionalt utvecklingsperspektiv. Nämnden konstaterar att förslagen om att förtydliga lagstiftningen kan öka tillämpningen av ekologisk kompensation. Vidare ser nämnden att förslagen i utredningen kan underlätta för kommunerna att använda de regionala planeringsunderlag och avvägningar som landstinget har i sin strategiska planering och vidare till detaljplanering.

Synpunkter

Tillväxt- och regionplanenämnden stödjer de förslag till utveckling av lagstiftningen som syftar till att öka förutsägbarheten och effektiviteten av tillämpning av ekologisk kompensation. Nämnden ser dock att det är angeläget att en ökad ekologisk kompensation inte ska hindra fortsatta exploateringar och ser därför med tillförsikt på tillämpning av den skadelindringshierarki som påtalas i direktivet. Nämnden vill därtill betona att en högre grad av kompensation inte får leda till lägre krav vid tillåtlighetsbedömning.

Själva begreppet ekologisk kompensation leder till en tolkning att det främst rör de ekologiska värdena. Detta är olyckligt då även sociala värden och kulturella ekosystemtjänster inbegrips. Med anledning av det anser nämnden att det är bra att en vägledning som ska fokusera på dessa värden ska tas fram. Därtill anser nämnden att det är bra att denna ska tas fram av Boverket, i samverkan med flera myndigheter. Det är angeläget att kunskapsunderlag och -utveckling kopplas till planeringsprocessen för att kunna omsättas i samhällsplaneringen. Först då kan underlagen ge stöd för den fysiska planeringen och i hanteringen av de utmaningar vi har i tider av

hög bebyggelsetakt. Att utredningen även betonar vikten av de ekosystemtjänster som kopplar till klimatanpassning, anser nämnden ger stöd för att vi ska bygga ett resilient och robust samhälle. Nämnden ser att även markägare är en avgörande aktör och föreslår därför att även dessa anges som målgrupp för de vägledningar som föreslås. Jord-, vatten- och markägare borde således ha inkluderats i utredningen.

Nämnden ser vikten av att frågor om kompensation behöver komma tidigt i planeringsprocessen samt hanteras i ett helhetsperspektiv och konstaterar att kommuner enligt förslagen ges bättre förutsättningar att planera för kompensationsområden och grön infrastruktur i översiktsplaneringen. Här finns därmed ökade möjligheter för kommunerna att i sina tidiga skeden ta hänsyn och förhålla sig till de underlag som landstinget har när det gäller den regionala grönstrukturen, upplevelsevärden och ekosystemtjänster mfl. Nämnden ger således också sitt stöd för att kraven på att redovisa planerade kompensationsåtgärder tidigt i MKB-processen nu tydliggörs.

I och med klargörandet att man får bestämma kompensationsåtgärder för ekosystemtjänster i detaljplaner kan arbetet med kompensationsåtgärder genomsyra planprocessen, ända från regional nivå till detaljplanenivån. Detta anser nämnden bidrar till att skapa förutsättningar för hållbar samhällsutveckling.